

Na osam stranica u boji kojima završava zbornik, uz bilješke o predavačima i njihove fotografije, donesena je i svojevrsna foto-reportaža cijeloga znanstvenoga skupa i bogatoga kulturnoga sadržaja koji je bio upriličen na početku i završetku skupa, a u njemu su svoj prilog dali umjetnici štovatelj Majke Marije i prijatelji družbe Meri Cetinić, Klapa Kumpanji, Zorka Tudorić, Ivica Padovan, Martina Novak, Predrag Šantek, Zbor mladih *Izvor* župe sv. Josipa iz Zagreba.

U okviru znanstvenoga skupa bilo je i predstavljanje monografije *Zapaljena i goruća svjetiljka* koja je nastala kao spomen na 21. studeni 1998. godine, dan kad su zemni ostaci Majke Marije preneseni iz Rima, u kojem je umrla 1966. godine, u njezino rodno Blato i pokopani u kripti kapelice Krista Kralja u Kući matici. Prigodnu riječ u predstavljanju monografije izrekli su msgr. Ratko Perić, mostarsko-duvanjski biskup, veliki štovatelj Majke Marije i prijatelj njezine družbe, s.M. Emila Barbarić, provincijalna zamjenica i jedna od urednica, a Tonči Padovan Maslenjak govorio je o Blatu kao izvoru nade nakon povratka Majke Marije.

Ova je velika žena izvor nade ne samo za svoje Blato nego i za sve one koji joj se i na njezinu grobu i posvuda u svijetu utječu za zagovor. Ona je bila izvor nade mnogim potrebnicima kad je Blato zahvatila pošast filoksera i uništila čuvene blatske vinograde a Blačane raselila po svijetu, razorila im ognjišta, ucivilila mnogu ženu, a djecu ostavila sirotama. Bog je tada kao odgovor na te nevolje probudio srce mlade Blačanke, Marije Petković Kovač i po njoj se pobrinuo sa svoje siromahe. Svakom je vremenu i svakoj nedaći potrebna neka Marija. Službenica Božja Marija Propetog Isusa Petković dokaz nam je da Bog nikada ne zaboravlja svojih siromaha.

Katica KNEZOVIĆ

S. Emilija Iva Šimić, *Darovani osmijeh. Prilog odgoju djece s teškom retardacijom*, Split: Provincijalat Službenica milosrđa, 1998., 88 str.

Knjiga sestre Emilije Šimić *Darovani osmijeh* jedinstveno je djelo takve vrste na hrvatskom jeziku. Ono je jedinstveno prije svega zato što je prvo i, zasad, jedino djelo koje govori o tome kako u nas časte sestre njeguju osobe koje su teško mentalno retardirane. Ovo djelo na zanimljiv i lagan način govori o »teškim« pitanjima. Knjiga o kojoj je riječ glas je onih koji ne znaju govoriti, vapaj onih koji ne mogu vikati u pomoć, a ona im je potrebna više nego ikome drugome. Jedinstvena je i po tome što skladno ujedinjuje teoriju i praksu: u prvom dijelu knjige sažetim stilom i jasnim nazivljem obrađeni su stupnjevi mentalne retardacije, zatim su doneseni zadaci i program rada s mentalno retardiranom djecom, a iznimno je dobro obrađena tema: *Njega – organizacija – edukacija*. U drugom dijelu knjige slijedi niz konkretnih primjera osoba s njihovom osobnom i obiteljskom poviješću kojima je darovan osmijeh u Zavodu za rehabilitaciju »Samaritanac« koji vode sestre Službenice milosrđa iz Splita.

Darovani osmijeh jednostavna i ne odveć opsežna knjiga (88 stranica), veliko je obogaćenje naše književne stvarnosti te vrste. Djelo ima izvornu autentičnu vrijednost. Nastalo je iz prve ruke, tj. od osobe (sestre Emilije Ive Šimić) koja o mentalno retardiranoj djeci zna puno jer je završila studij o odgoju djece s teškom retardacijom, ali, iznad svega ona o njima zna iz osobnog dugogodišnjeg rada s njima. S. Emilija poznaje po imenu svoje štićenike. Ona zna njihovu povijest, njihove obitelji, povijest njihove bolesti. Ona zna čak i njihove želje, jer pojedini njezini štićenici ne znaju govoriti, a ona im treba pomoći. »Štićenik je potpuno ovisan o zdravstvenom djelatniku, on ne zna reći

što ga boli, a niti sâm zatražiti jelo kad je gladan ili vode kad je žedan. Njegovatelj treba predvidjeti što štićeniku treba i koliko mu treba« (str. 29).

Čitajući knjigu s. Emilije Ive Šimić, čitatelju postaje jasno kako osoba koja želi pomoći mentalno retardiranim osobama treba imati mnogo motiva za taj posao. Da bi netko mogao istinski pomoći takvim osobama, mora posjedovati veliku i nesebičnu motivaciju. Biti strpljiv i pokazati puno ljubavi a zauzvrat ne čuti riječi zahvale, nije lako. Rad s mentalno retardiranom djecom ne može se dovoljno platiti. Za to treba imati poziv, odnosno za takvo djelo treba imati puno smisla i spremnosti na žrtvu, treba imati velikodušno srce i nesebičnu ljubav koja želi služiti.

U knjizi *Darovani osmijeh*, s. Emilija mentalno retardiranim osobama pristupa cjelovito: »Cilj rada očituje se u razvoju sposobnosti pojedinog djeteta, a ovisi i vezan je s njegovim bio–psih–socijalnim razvojem te kronološkom dobi« (str. 21). I takvim osobama treba tako pristupati da se razviju sve njihove sposobnosti u onoj mjeri u kojoj je to moguće. S. Emilija o tome kaže: »Svaki je štićenik čovjek s punim dostojanstvom i tako ga treba predstavljati bez obzira koliko on razumije« (str. 37).

Čitajući knjigu *Darovani osmijeh* na više mjesta sam naišao na izvrsne psihološke intuicije sestre Emilije koje su joj zasigurno mnogo pomogle u pristupu mentalno retardiranim osobama. Iznoseći slučaj jednog štićenika (Neno), sestra vrlo dobro primjećuje da je njegovo agresivno ponašanje u biti uzrokovano strahom. »Prijetio je pojedinim njegovateljima i štićenicima da će ih ubiti ili ugušiti i agresivno se ponašao. Bio je opasan za okolinu, ali agresija se ne liječi agresijom. S Nenom je najprije trebalo uspostaviti komunikaciju i osloboditi ga straha. Pokazati prema njemu povjerenje da bi se moglo dobiti

njegovo povjerenje, a zatim početi prijateljski razgovor« (str. 66). Iako s. Emilija govori o teškim pitanjima, ona ipak ima smisla za humor, koji također liječi. »Bolje humor nego tumor«, kaže narodna poslovice.

Tu istinu s. Emilija vrlo dobro iskorištava u svome radu i opisuje u svojoj knjizi. Pred svojim štićenikom Nenom koji već ujutro izgleda ljutito, »viče, prijeti, govori o pucanju, ubijanju, sav oznojen od muke« (str. 67) netko drugi bi se uplašio ne znajući što sada treba učiniti, ali ne i s. Emilija koja zna da je u ovom slučaju najbolje sve »okrenuti« na šalu, što ona i čini govoreći svom štićeniku: »Jesi li ti ono noćas pjevao pod mojim prozorom?« Nakon prvotnog iznenađenja, on odgovara: »To sam se ja vraćao iz kafića sa svojim društvom.« Izdvajam još samo jednu psihološku intuiciju u kojoj sestra Emilija kaže: »Neki su voljeni, neki su neželjeni, ali svima je potrebna ljubav i pažnja koja utječe na njihov razvoj i socijalizaciju« (str. 70). Razvojna psihologija kao i naše svagdašnje iskustvo potvrđuju tu tvrdnju s. Emilije. Istinska ljubav i pažnja pomažu osobi da se u njoj aktiviraju i razviju sve skrivene mogućnosti koje ona ima. Kao što sjeme niče iz zemlje kad ga dovoljno ogrije Sunce, tako se i određene čovjekove sposobnosti počinju normalno razvijati tek onda kad osoba osjeti i doživi da je istinski voljena i prihvaćena.

Posebna vrijednost knjige *Darovani osmijeh*, po mome sudu i uvjerenju, jest u njezinoj moći da nas izazove da i mi učinimo nešto lijepo i dobro onima kojima je potrebna pomoć, da i mi učinimo nešto lijepo za Boga, kako je to znala reći Majka Tereza iz Calcutte. Pročitavši ovu knjigu, mnogi bi čitatelji mogli osjetiti u duši osjećaj krivnje zbog činjenice da se dosad nisu ozbiljnije zanimali za mentalno retardirane osobe, ali istodobno osjetit će i želju da ubuduće nešto više učine na tom područje ljudske patnje.

Detalj koji me najviše uzbudio jest događaj kad je retardirani štićenik Viktor dobio od svog ujaka mobitel da bi mogao čuti svoje roditelje koji su živjeli u drugom gradu. »Viktor ne zna govoriti, ali on je slušao mamin glas i za njega je to bila prava sreća. Sve se to odražavalo na njegovu licu i smijehu, dok mu je pogled nakon pojedine riječi spontano bio uprt u ujaka. I ujakovo je lice bilo ispunjeno zadovoljstvom« (str. 72). Po mom dubokom uvjerenju, toga dana je spomenuti mobitel prenosio najbolje vijesti, a njegov vlasnik je tako učinio djelo kojim će moći »pokriti« mnoštvo svojih grijeha, ako ih bude imao.

Pročitavši knjigu sestre Emilije Ive Šimić *Darovani osmijeh*, nameće mi se ova misao: »Ova sestra, i sve druge sestre, kao i svi ostali njegovatelji i njegovateljice mentalno retardirane djece čine ono što bi sam Bog trebao činiti.« Bog to zapravo i čini preko njih. On je posudio njihove ruke i njihovo srce da bi to mogao činiti. Blago njima kad imaju nešto i samom Bogu posuditi. Uvjeren sam da će knjiga *Darovani osmijeh* potaknuti još koje srce da se posveti služenju mentalno retardiranim osobama da bi i dalje mogao trajati osmijeh na njihovu licu.

Mijo NIKIĆ